

Підсумки анкети, складеної з урахуванням критеріїв громадянської свідомості, дали приблизно такі ж результати.

Таким чином, результати дослідження вказують на необхідність побудови навчально-виховної роботи в педагогічному університеті таким чином, щоб на всіх її етапах студенти відчували себе частиною суспільства, відповідальною за майбутнє своєї держави. Тільки свідомий громадянин прагнучим до формування професійних цінностей. Однією з умов, на нашу думку, які цьому сприятимуть, є активізація навчального процесу, перехід від пасивного навчання до активного. Неабияка роль в цьому належить педагогічним дисциплінам.

Література

1. Боришевський М. Виховання громадянської свідомості особистості // Педагогічна газета. – 2001. - №5. – С. 5.
2. Ігнатенко П., Поплужний В., Косарева Н., Крицька Л. Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: навчально-методичний посібник. – К., 2002.
3. Розенберг А. Біля витоків громадянського виховання // Рідна школа. – 2001. - №4. – С. 52-54.
4. Рябов С. Політологія: словник термінів і понять. – К.: Наукова думка, 1996.
5. Хомич О. Громадянське виховання: основні підходи і практика реалізації // Джерело. – 2001. - №12. – С. 12-13.

Н.В.Волкова

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА РИСА ВИСОКОДУХОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

В статті розкривається сутність інформаційної культури людини, шляхи її підвищення в контексті інформатизації суспільства.

The article deals with the essence of informative culture of a person, the ways of its rising in the context of informatization of society.

У наш час, в умовах інформатизації суспільства, досить актуальною є проблема формування інформаційної культури. За думкою вчених, інформаційна культура поки що є показником швидше культури професійної, але з часом повинна стати важливим фактором розвитку кожної особистості. У формуванні інформаційної культури беруть участь такі науки, як кібернетика, інформатика, бібліотекознавство, бібліографія тощо. Поняття інформаційна культура – багатоаспектне та різнопланове. За одним із визначень, це інформаційна діяльність людини, яка, з одного боку, спрямована на ефективний пошук та використання інформації, з іншого – на її формування, збереження, перетворення.

Уміння знаходити і використовувати потрібну інформацію є важливим елементом освіти. Формування інформаційної культури є дуже важливим завданням і для бібліотек ВНЗ. Автоматизація бібліотек у цілому поставила це завдання на якісно новий рівень і зробила можливим його виконання. Високий рівень технології передбачає високий рівень культури. Для студентів інформаційні технології відкривають доступ до світового інформаційного простору, відкривають нові можливості для підвищення професіоналізму. В умовах постійного збільшення потоку інформації необхідні вміння та навички різноманітного пошуку інформації та її використання: від роботи з бібліотечним каталогом, комп'ютерної грамотності до перегляду інформації в мережі Інтернет. Тому надто актуальним стало завдання навчити студентів користуватися сучасними комп'ютерними технологіями.

Сучасний спеціаліст повинен володіти новітніми інформаційними технологіями (ІТ) і грамотно застосовувати їх у практичній (професійній) діяльності. Тому одна з головних цілей підготовки студентства – це формування цілісності світосприймання, інформаційної культури та компетентності, а також створення на їх основі оптимального інформаційного середовища, яке сприяє всебічній підготовці спеціалістів.

Інформаційна культура та компетентність – це не тільки набір знань та вмінь, пов'язаних із організацією інформаційних

процесів. Це цілісне бачення світу, вміння підібрати адекватний метод для розв'язання поставленої задачі, спроможність передбачати наслідки прийнятих рішень.

Сформувати повноцінну творчу особистість, задовольнити її потреби в отриманні фундаментальних, універсальних знань, навчити постійно вчитись і бути здатною адаптуватися до змін виробництва і сфери діяльності – дуже складне завдання. Щоб досягнути цієї мети, викладач вищої школи разом із студентом повинен побудувати цілісну теоретичну модель виконання пізнавальних та професійних завдань (що неможливо без використання апарата фундаментальних дисциплін й IT).

Наявність необхідної інформації, безперечно, найпродуктивніший та якісний шлях до успіху. На підставі вичерпної та об'єктивної інформації кожен громадянин має змогу змінити свій життєвий шлях, враховуючи не тільки свої наміри, а й реалії сьогодення. Але для досягнення успіху необхідно вміти користуватися одержаною інформацією.

Зважаючи на значну роль, що відіграє інформація у житті людини, суспільство прикладає не абияких зусиль щодо розширення інформаційного простору та підвищення інформаційної культури її споживача. Важко уявити собі сучасне суспільство без розвиненої інформаційної інфраструктури; у повсякденному житті ми звикли користуватися такими джерелами інформації, як друковані видання, телебачення, радіо, Інтернет тощо. Інформаційний простір останнім часом суттєво розширюється за рахунок використання електронно - обчислювальної техніки.

Справедливим є твердження давньогрецьких мудреців: "Хто володіє інформацією, той володіє світом". Усім відомо, що за сприятливих обставин громадськість має великий інформаційний потенціал, тобто, за якісних умов достовірна інформація, яка, до того ж, ще своєчасно отримана, гарантує можливість володіння ситуацією.

Повинен бути змінений сам спосіб подачі інформації: від "школи пам'яті", з її заучуванням величезної кількості розрізнених фактів, необхідний перехід до "школи мислення", з

уведенням методологічного принципу максимального узагальнення матеріалу. Треба, щоб людина могла задовольнити потребу в будь-якій необхідній для себе інформації за рахунок її самостійного добування, що, без сумніву, передбачає наявність уміння навчатися самостійно.

Навчально-виховний процес – єдиний процес передачі знань і формування особистості людини, її духовної свідомості. Проте часто шкільний учитель виступає в ролі вузького професіонала, що мислить тільки в межах свого предмета. А все ж починається з учителя. Виховний аспект загального навчально-виховного процесу виявляється відсунутим на задній план. Можливо, що це є однією з головних причин загальної кризи всієї освіти, яка сьогодні гостро відчувається в школах. Не маючи реального життєвого підґрунтя, освіта кидається в різні боки в пошуках різноманітних сучасних технологій навчання і вбачає в цьому панацею для виходу зі свого кризового стану. Один із шляхів розв'язання цієї проблеми полягає у запровадженні нових методів оволодіння знаннями із широким застосуванням інформаційних технологій.

В.М.Монахов указує, що “усталене означення інформаційної технології зводиться, як правило, до процесу збору, передачі, збереження й опрацювання інформації у всіх її можливих формах: текстовій, графічній, візуальній і мовній” [5,47-52].

В.І.Ключко під новими інформаційними технологіями розуміє систему сучасних методів, засобів, організаційних форм, що використовуються для цілеспрямованого створення, збору, зберігання, опрацювання, подання і використання інформації в навчанні [2].

Як впливає з наведених означень, не можна під “новими інформаційними технологіями” розуміти лише застосування комп'ютерів, оскільки комп'ютер – це “засіб”, а в означенні поняття “нові інформаційні технології” входять ще й “методи” опрацювання інформації.

Інакше кажучи, поняття “інформаційні технології” містить у собі не тільки використання комп'ютерів. Воно є більш широким і передбачає, що людина вміє користуватися

сучасними засобами отримання, опрацювання та систематизації знань.

Кожна навчальна дисципліна складається з двох частин: перша має класичний зміст, тобто не змінюється досить значний проміжок часу, друга потребує періодичного відновлення відповідно до досягнень теорії і практики.

У сучасних умовах постійного науково-технічного розвитку необхідно, щоб спеціаліст був підготовлений до самоосвіти і саморозвитку. Отже, необхідно до складу цілей навчання включати ряд таких видів діяльності, за допомогою яких можна навчити майбутнього спеціаліста вчитися. Дослідження [5] показали, що вміння вчитися містить у собі такі види діяльності:

- 1) пошук нової інформації, що потребує, зокрема, уміння працювати в бібліотеці;
- 2) розуміння прочитаного, складання конспекту, тобто виділення основного змісту;
- 3) засвоєння виділеного змісту.

Пошук технологічних аспектів навчання забезпечує успішність оволодіння знаннями, але не вирішує проблеми функціональності знань як засобу розвитку самої людини. Сума знань ще не визначає якості освіти. Знати - це значить заглибитися в явище, усередину речей, а для цього необхідно мати розвинене мислення, здатність до творчості.

Загальновідомо, що у світі накопичений такий великий обсяг інформації, що повідомити її всю учню у процесі навчання неможливо. Тому потрібно, щоб викладач умів з усієї відомої інформації вибрати необхідну, а потім, дотримуючись стратегічної мети навчально-виховного процесу, вмів розробити або вибрати методу передачі учням конкретної інформації.

Основним джерелом навчальної інформації для учнів є підручник. Усе ширшого визнання знаходить думка про те, що текст підручника – це не джерело готових знань, які слід запам'ятати (таке ставлення до нього, на жаль, досить типове), а, насамперед, джерело пізнавальних завдань або проблем, які треба вміти виявити і вирішити [2].

У працях з проблем розуміння тексту у психології загальнонавчальними є такі два положення. Перше: розуміння тексту (у широкому значенні) – встановлення читачем зв'язків між предметами реальної дійсності, які відбиті в цьому тексті. Друге: розуміння тексту завжди спирається на досвід читача, зокрема на знання ним значень слів, розуміння змісту речень, з яких складається текст. Розуміння ґрунтується на застосуванні наявних у свідомості читача понять, за допомогою яких розкривається зміст тексту [2]. Для дослідження розуміння тексту виникає необхідність в аналізі його змістовної структури – закономірних зв'язків і систем зв'язків, що існують між елементами тексту [2].

Предмети реальної дійсності віддзеркалюються за допомогою понять. Поняття є одним із суттєвих елементів навчального тексту. Процес засвоєння будь-яких понять полягає не тільки і не стільки в запам'ятовуванні їхніх означень, але й у встановленні зв'язків між ними, у формуванні суб'єктом цілісної системи цих понять.

Проблема формування понять зачіпає глибинні механізми мислення. Адекватне відбиття людиною об'єктивних відношень у навколишньому світі можливе тільки за наявності адекватної системи відповідних понять, що формуються в процесі навчання і отримання життєвого досвіду.

Часто трапляється, що учень виділяє (а значить, і запам'ятовує) не основні знання, що пояснюють той чи інший процес або явище, а другорядні, які є наслідком перших. Допомогти учню розібратися, де базові знання, а де другорядні, показати, на чому варто зацентувати увагу під час вивчення означень, формулювань, розгляду процесів, що потрібно запам'ятати в першу чергу – одна з цілей сучасної дидактики [1,6,8]. Тим більш така ціль важлива зараз, коли учень одержує знання не тільки з підручника, а й із засобів масової інформації: телебачення, радіо, Internet.

Таким чином, одним з основних напрямків реалізації поставлених завдань є забезпечення розвитку освіти на ґрунті нових прогресивних концепцій, упровадження до навчального процесу інформаційних технологій. Однак, попри незаперечну

важливість знань, слід пам'ятати, що кінцевою метою будь-якого процесу навчання є формування в учня системи вмій, які він зможе використовувати в своєму житті [5]. Уміння здійснювати пошук необхідних відомостей, працювати з книгами й іншими джерелами інформації, проводити спостереження, аналізувати отриману інформацію, безперечно, знадобиться сучасній людині.

В умовах інформатизації суспільства необхідно використовувати нові навчальні технології що дозволяють максимально індивідуалізувати процес, значно збільшити час самостійної роботи студента, відійти від простої репродукції знань і перейти до глибокого їхнього засвоєння й осмислення.

Література

1. Атанов Г.А. Пустынникова И.Н. Обучение и искусственный интеллект, или Основы современной дидактики высшей школы. - Донецк: Изд-во ДООУ, 2002. - 504с.
2. Добраев Л.П. Смысловая структура учебного текста и проблемы его понимания.- М.: Педагогика, 1982. – 176 с.
3. Ключко В.І. Нові інформаційні технології навчання математики в технічній вищій школі: Дис....докт.пед.наук: 13.00.02 / Вінницький державний техн.ун-т. - Вінниця, 1998.- 396 с.
4. Монахов В.М. Что такое новая информационная технология обучения?// Математика в школе – 1990. - №2. - С.47-52.
5. Охрименко В.А., Вязина К.Я. Методы формирования профессиональных умений.-М.:НИИВШ,1979.-32с.
6. Пустынникова І.М., Локтюшин В.В. Діагностика знань і вмій студентів за допомогою експертних систем// Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: Збірник наукових праць: В 3-х томах.-Кривий Ріг: Видавничий відділ КДПУ, 2001.-Т.3: Теорія та методика навчання математики.-С.142-148.
7. http://librari.tup.km.ua/about-librari/naukova_robot/konfer/bichko.htm
8. Atanov G., Pustynnikova I. Learning by constructing knowledge bases for expert systems// Proc.of the 7-th International

С.В.Щербина

ЗАДАЧНИЙ ПІДХІД ТА ПРИНЦИП РОЛЬОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ — ОСНОВА АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена проблемі формування активної професійної позиції майбутніх педагогів засобами використання принципу рольової перспективи та задачного підходу при викладанні педагогічних дисциплін.

This article is devoted to forming of active professional position of future teachers by means of using role perspective principle and problem approach during pedagogical training.

Діяльність педагогічних кадрів у сучасних умовах оновлюваної національної школи наповнюється якісно новим змістом. Це зумовлено новими завданнями школи, ускладненням її навчально-виховної функції, гуманізацією та демократизацією педагогічного процесу.

Це, в свою чергу, викликає необхідність серйозного удосконалення загально-педагогічної підготовки вчителя. Вона покликана озброювати студентів знаннями основ педагогічної теорії та шкільної практики, сприяти розвитку педагогічного мислення, формувати у майбутнього спеціаліста педагогічні уміння та навички, здатність до саморозвитку, самоствердження, творчої праці, виховувати активну особистість майбутнього вчителя, здатного до рефлексії, вчителя з активною професійною позицією.

Ми вважаємо, що активна професійна позиція — це складне особистісне утворення, яке характеризується позитивним ставленням до власної професійної діяльності, установкою та готовністю до творчої педагогічної праці, стійким способом поведінки, що базується на педагогічному такті, почутті професійного обов'язку та відповідальності,